

דיני ומנהגי ימי החנוכה

מוגש לרגל חג החנוכה

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

ערב חנוכה	
<ul style="list-style-type: none"> מתפילת מנחה בערב חנוכה, כ"ד כסלו, ועד תפילת מנחה ביום השמיני של חנוכה – אין אומרים תחנון. 	
אם התחיל בהיתר ונמשך לתוך זמן האיסור	זמן האיסור
<ul style="list-style-type: none"> ימשיך. ומיד כאשר יגיע זמן ההדלקה חייב להפסיק ממלאכתו ולהדליק. 	<ul style="list-style-type: none"> חצי שעה לפני זמן ההדלקה.
<ul style="list-style-type: none"> ימשיך. ומיד כאשר יגיע זמן ההדלקה חייב להפסיק לאכול, ולהדליק. 	<ul style="list-style-type: none"> חצי שעה לפני זמן ההדלקה. יצוין כי איסור האכילה הוא רק בפת, או מזונות כביצה (כ-54 גרם), אך פחות מכך מותר לאכול, וכן מותר לאכול פירות וירקות, וכל דבר שברכתו "שהכל נהיה בדברו".
<ul style="list-style-type: none"> משהגיע זמן ההדלקה חייב להדליק. 	<ul style="list-style-type: none"> רק משהגיע זמן ההדלקה.
<ul style="list-style-type: none"> חצי שעה לפני זמן ההדלקה אסור לישון כלל, אפילו שנת עראי. 	
<ul style="list-style-type: none"> נשים: לכתחילה ראוי שאף הנשים תמנענה מאכילה, מעשיית מלאכה, משינה ולימוד קודם ההדלקה. ובעת הצורך יש להקל להן במלאכה או לימוד כגון לימוד לצורך בחינה וכדומה, ולגבי אכילה כתבו הפוסקים שניתן להקל בעת-הצורך, אלא שלמעשה טוב יותר שתמנענה מאכילת קבע, ויאכלו מאכלים שברכתם האחרונה היא "בורא נפשות", או פת ומזונות פחות מכביצה. העמדת שומר: אם מתעכב לצורך מצוה ואינו מדליק נרות מיד כשהגיע זמן ההדלקה – אם יש שומר שיזכיר לו להדליק, מותר בינתיים לעשות מלאכה, לאכול וללמוד. דיני הדלקת נרות חנוכה, ופרטי מבצע חנוכה, יבואו בנפרד בעז"ה. 	
<p>דברים האסורים לפני הדלקת הנרות</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • צדקה: נוהגים להרבות בצדקה בימי חנוכה. • משחק בסביבון: מנהג ישראל לשחק בסביבון, ונהגו לכתוב על הסביבון נ.ג.ה.ש. ר"ת "נס גדול היה שם". • פרסומי ניסא: נכון ביותר לעסוק ב"פרסומי ניסא" – לפרסם בכל מקום את הניסים שהקב"ה עושה עמנו. ובפרט בימי החנוכה. • התוועדויות חסידיות: יש לערוך התוועדויות חסידיות בכל יום מימי החנוכה. בהתוועדויות יש לדבר דברי תורה (נגלה דתורה ופנימיות התורה); לקבל החלטות טובות בכל עניני תורה ומצוות, ובאופן של מוסיקף והולך ואור (בהתאם לנרות חנוכה); ועוד ועיקר – לדבר בענין פרסומי ניסא. 	מנהגי חנוכה
<ul style="list-style-type: none"> • בכל שמונת ימי חנוכה – החל מתפילת ערבית בליל כ"ה כסלו עד תפילת מנחה ביום השמיני של חנוכה – מוסיפים בתפילת שמונה עשרה "ועל הניסים", בברכת "מודים" לפני "ועל כולם". • בתפילות שחרית וערבית אין להפסיק בדיבור לפני שמונה עשרה להזכיר על אמירת "ועל הניסים". • שכח לומר "ועל הניסים": אם נזכר קודם שאמר ה' בסיום הברכה, חוזר ואומר "ועל הניסים". • אם כבר אמר ה' בסיום הברכה ("ברוך אתה ה' הטוב שמך ולך נאה להודות") – גם אם לא אמר עדיין את המלים "הטוב שמך ולך נאה להודות" – אינו חוזר. אך לאחר "יהיו לרצון" השני בסיום שמונה עשרה יאמר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מתתיהו וכו'". • בברכת המזון מוסיפים "ועל הניסים", בברכה שניה לפני "ועל הכל". • שכח לומר "ועל הניסים" בברכת המזון: אם נזכר קודם שאמר ה' בסיום הברכה, חוזר ומתחיל "ועל הניסים", ולאחר "ועל הניסים" יאמר שוב "ועל הכל" וימשיך בברכתו. אם כבר אמר ה' בסיום הברכה ("ברוך אתה ה' על הארץ ועל המזון") – גם אם לא אמר עדיין את המלים "על הארץ ועל המזון" – אינו חוזר. במקרה זה, לפני "הרחמן הוא יזכנו" יאמר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מתתיהו וכו'". 	דיני "ועל הניסים"
<ul style="list-style-type: none"> • אָבֵל מתפלל לפני העמוד (שליח ציבור) גם בימי החנוכה, חוץ מאמירת הלל. באמירת הלל יעמוד אַחֵר לפני העמוד. עם סיום ההלל ניגש האבל בחזרה לעמוד ואומר חצי קדיש. • אחרי חזרת הש"ץ אומרים הלל שלם, אין להפסיק באמצע אמירת הלל, כי אם לעניית דברים שבקדושה וכו' כדרך שמפסיקים בקריאת שמע. • לאחר ההלל חצי קדיש, קריאת התורה בפרשת נשא, בקרבנות הנשיאים. עולים לתורה בכל יום שלשה קרואים: כהן, לוי וישראל. ביום ראשון של חנוכה קוראים לכהן מ"ויהי ביום כלות משה" עד "לחנוכת המזבח". ללוי עד "מלאה קטורת", לישראל עד "נחשון בן עמינדב". • החל מהיום שני של חנוכה קוראים בכל יום קרבנות של שני נשיאים – ביום השני: לכהן מ"ביום השני" עד "מלאה קטורת", ללוי מ"פר אחד" עד "בן צוער", לישראל "ביום השלישי" עד "אליאב בן חלון". וכן קוראים על דרך זה בכל יום; וביום השמיני – "זאת חנוכה": לכהן מ"ביום השמיני" עד "מלאה קטורת", ללוי מ"פר אחד" עד "בן פדהצור", והישראל קורא את קרבנות כל הנשיאים הבאים, מ"ביום התשיעי" עד סיום פרשת נשא, וממשיך וקורא בתחילת פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה". • לאחר קריאת התורה ממשיכים בתפלה כשאר הימים שאין אומרים בהם תחנון. אחרי התפלה אמירת תהלים – כפי שנחלק לימי החודש – בציבור. 	סדר תפלת שחרית לימי החנוכה (חוץ מ"ה")

**סדר
התפלה
בראש
חודש טבת**

- אחרי חזרת הש"ץ אומרים הלל שלם. "ואברהם זקן" שלוש פעמים. החזן אומר קדיש שלם. שיר של יום. הושיענו. ברכי נפשי. קדיש יתום.
- מוציאים שני ספרי תורה, ועולים לתורה ארבעה קרואים. בספר התורה הראשון קוראים שלוש קרואים את הקריאה של ראש חודש המודפסת בסידורים (בקרבת התמיד וקרבת מוסף שבת וראש חודש – בפרשת פינחס) בסדר זה: הכהן קורא מ"וידבר ה' אל משה לאמר צו את בני ישראל" (כח, א ואילך) עד "רביעית ההין", ללוי "עולת תמיד" עד "ונסכה", לשלישי "ובראשי חדשיכם" עד "ונסכו".
- אחרי עליית השלישי מניחים את ספר התורה השני על שולחן הקריאה, מגביהים את הספר הראשון ואין אומרים קדיש.
- בספר השני עולה הרביעי, וקוראים רק את הנשיא של אותו היום – "ביום השביעי" עד "בן עמיהוד".
- מיד אחרי עליית הרביעי אומרים חצי קדיש. אין להניח את הספר הראשון על שולחן הקריאה בזמן אמירת הקדיש. מגביהים את הספר השני.
- אומרים אשרי. ובא לציון. מחזירים את שני ספרי התורה לארון הקודש.
- לאחר סגירת ארון הקודש חולצים את התפלין, מניחים תפלין דרבנו תם ואומרים בהם קריאת שמע, פרשת "קדש" ו"והיה כי יביאך", ושש זכירות. חולצים התפלין דרבנו תם.
- השליח ציבור יאמר מזמור תהלים ואח"כ יאמר חצי קדיש. מיד אחרי אמירת הקדיש מתחילים להתפלל מוסף ואומרים בה "ועל הנסים", כבשאר תפלות חנוכה.
- אחרי תפלת מוסף: אמירת תהלים – כפי שנחלק לימי החודש – בציבור.

**נרות חנוכה
בבית
הכנסת**

- החל מיום כ"ד כסלו, ערב חנוכה, מדליקים בבית הכנסת בכל יום כמספר הנרות שידליקו בלילה הקרוב. ההדלקה היא לאחר פלג המנחה, בסיום תפלת מנחה אחרי אמירת קדיש שלם, לפני "עלינו לשבח".
- החנוכה תעמוד מעל עשרה טפחים (80 ס"מ) מהקרקע, בסמיכות לכותל הדרומי. הנרות יעמדו לאורך הכותל – ממזרח למערב.
- המדליק בבית הכנסת ביום הראשון מברך שהחיינו. וכאשר מדליק לאחר מכן בביתו לא ישוב ויברך שהחיינו, אלא אם כן מדליק להוציא גם את בני ביתו ידי חובתם. אולם את שאר הברכות ("להדליק נר חנוכה" ו"שעשה נסים") ישוב ויברך בביתו אף אם מתגורר לבדו.
- ביום הראשון לא ידליק אָבֵל את הנרות בבית הכנסת, כי לא ראוי שיברך ברכת "שהחיינו" בציבור.
- לאחר שסיים להדליק את כל הנרות, אומרים הקהל "הנרות הללו".
- באם אין עשרה נוכחים בבית הכנסת, אך ידוע שיהיו עשרה שיראו את הנרות דולקים במשך הזמן – ידליק ויברך.
- אין יוצאים ידי חובה בנרות בית הכנסת, וכל אחד מחוייב להדליק לאחר מכן בביתו.
- נכון שידלקו נרות בבית הכנסת בכל המעט לעת, ובבית כנסת שאין בו חנוכה הדולקת כל הזמן, נוהגים להדליק נר חנוכה לכל הפחות בזמן תפילת שחרית, ללא ברכה.
- גם כשמדלקים בבית הכנסת ביום – יש להדליק באמצעות נר "שמש".

**כינוסים
בימי
החנוכה**

- ימי החנוכה מסוגלים ביותר לערוך כנסים לילדי ישראל ברוב עם.
- כדאי לערוך אסיפות כאלה בכל משפחה ובכל מוסד חינוך, ואפילו למבוגרים בכל מקום עבודה (ואפילו בבית רפואה וכדומה), ולהוסיף בהחלטות טובות מתוך אסיפות אלו, ולהשפיע על יהודים אחרים הנמצאים לעת עתה "בחוץ" בנוגע לכל ענייני חנוכה, וכל זה – באופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום, כפי שלמדים מנרות חנוכה.
- בימי חנוכה, כולל ביום "זאת חנוכה", כשעורכים כינוסים ואסיפות ברבים ובמיוחד עם ילדים רבים, יש להדליק נרות חנוכה ולפרסם הנס. כאשר הכינוס מתקיים בשעות היום, יש להדליק ללא ברכה.
- כמה מרבתינו נשיאינו נהגו לערוך מעין התועדות עם בני הבית באחד מילי חנוכה, והיו באות גם כלותיהם, והיה נקרא ערב לביבות. בין הסיפורים שהיו הרביים מספרים בסעודה זו, היו סיפורים שבכל חנוכה היו משוחחים אודותם.

דמי חנוכה

- נוהגים לתת דמי חנוכה לילדים, ורבותינו נשיאנו נהגו לחלק אף לבניהם הנשואים וכן לחתנים והנכדים.
- כדאי ונכון לעורר שיתנו מעות חנוכה לילדים בכל ימי החנוכה, ובליל רביעי או חמישי לתת כפליים או יותר, באופן של חידוש על כל יום.
- יש להסביר לילדים שנותנים להם את המעות לרשותם, וזה נעשה שלהם על מנת לעשות בהם כחפצם, ובודאי ישתמשו בזה כדי להוסיף בצדקה ובלמוד התורה, שזהו התוכן של מעות חנוכה, לעשות מדבר של חול (כסף) – חנוכה – קדושה.
- כמו כן, כל ילד יהודי יתן דמי חנוכה – כל אחד לחברו, לאחיו, לאחותו או לקרוביו, ילדים לילדים וילדות לילדות.
- ענין זה שייך גם בילדים גדולים, וכן בין איש ואשתו, לסייע להם כ"מעות חנוכה" לעשות מבייתם בית חב"ד וכו'.
- המחנכים וראשי מוסדות החינוך יתנו מעות חנוכה לכל התלמידים, וכדאי שיעשו כך גם בכל מקום של משרה ועבודה.
- אלה שלא הספיקו לתת דמי חנוכה בשלימות, ישתדלו להשלים בימים הסמוכים לחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח.
- בשבת קודש אין לתת דמי חנוכה אפילו בדבר המותר, אלא יתנו בערב שבת או ביום ראשון עבור יום השבת.

סעודות חנוכה

- מנהג קדום הוא להרבות בסעודה בימים אלו. ויש נוהגים בסעודות אלו לומר שירות ותשבחות להשי"ת מעין המאורע על הניסים שעשה לאבותינו בימים אלו, ועל ידי זה ניכר שהסעודה באה לחבב ולפרסם הנס.
- מאכלי חלב: נוהגים לאכול בחנוכה מאכלי חלב וגבינה, זכר לנס שהיה לנו ע"י תבשיל של גבינה, שנעשה ע"י יהודית.
- מאכלים עשויים בשמן: מנהג ישראל לאכול מאכלים שעשויים בשמן לזכר נס השמן.
- ימי חנוכה אסורים בתענית, וגם חתן וכלה ביום החופה לא יתענו בימי החנוכה – ואף לא בערב חנוכה – אלא יקדימו ויתענו קודם החנוכה.

מקורות: טוש"ע ונ"כ אורח סי': עתור, תרפב-תרפד. ספר המנהגים חב"ד ע' 71. וראה בהרחבה 'הלכה למעשה' – מועדים' (בהוצאת מכון הלכה חב"ד) חנוכה ופורים ובהנסמן שם בפ"ג, פ"ז, פ"ז, פ"ט, פ"י.

עריכה: הרב שמואל מקמל. **הגהה:** הרב משה קורנוויץ.

הספר שכולם חיכו לו טיפול בקטנים בשבת

מצטרפים למכון הלכה חב"ד באחד
המסלולים ומקבלים את ספרי המכון
הצטרפו בטל: 058-7207770
או באתר מכון הלכה חב"ד

יש לתינוק
תפרכת חיתולים,
איך למרוח
משחה בשבת?